

1. Δημοκρατία και Σύνταγμα

Η Ε΄ Αναθεωρητική Βουλή του 1974-75 και η ΣΤ΄ Αναθεωρητική Βουλή του 1986 έδωσαν στον Ελληνικό Λαό ένα Καταστατικό Χάρτη, που, παρά τις ατέλειές του σε επιμέρους αντικείμενα, μπορεί για μακρό χρόνο να αποτελέσει την ανώτατη θεσμική βάση για την ανάπτυξη ενός σύγχρονου δημοκρατικού και κοινωνικού κράτους.

Το Σύνταγμα του 1974/75 παρέχει ένα διευρυμένο σύστημα συνταγματικών εγγυήσεων ατομικών ελευθεριών και κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων, το οποίο, αν και διατηρεί στοιχεία των προκαταλήψεων και του συντηρητισμού του παρελθόντος, δεν αποτελεί εμπόδιο για την οικοδόμηση του κοινωνικού κράτους και του δημοκρατικού σοσιαλισμού στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής συμβίωσης.

Με την αναθεώρηση, εξάλλου, του 1985/86 έγινε ένα σημαντικό βήμα εκδημοκρατισμού της λειτουργίας του πολιτεύματος με την αποκατάσταση του γνήσιου κοινοβουλευτισμού, που ισχύει στη συντριπτική πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών. Οι πολιτικές επιλογές σε κρίσιμες φάσεις λειτουργίας του πολιτεύματος μετατέθηκαν από έναν δημοκρατικά αδιαφανή χώρο του αρχηγού του κράτους στο χώρο της λαϊκής αντιπροσωπείας και της λαϊκής κυριαρχίας και στον άμεσα ελεγχόμενο από τη Βουλή και το λαό χώρο της κοινοβουλευτικής κυβέρνησης. Τα σημαντικότερα θέματα της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του έθνους, όπως είναι η αντιμετώπιση της κυβερνητικής κρίσης, η διάλυση της βουλής και η ανανέωση της λαϊκής εντολής, η αντιμετώπιση των κρίσιμων εθνικών θεμάτων, η νομοθετική εξουσία και ιδίως η νομοθετική ρύθμιση σοβαρών κοινωνικών ζητημάτων, η κήρυξη της χώρας σε κατάσταση ανάγκης κ.ά. περιήλθαν, με την αναθεώρηση του 1985/86, στην ευθύνη των πολιτικών κομμάτων της Βουλής και εισήλθαν στο φώς της δημοκρατικής διαφάνειας.

Για τον εκδημοκρατισμό του κράτους και για την παραπέρα διεύρυνση του εκδημοκρατισμού της λειτουργίας του πολιτεύματος προέχει η συνταγματική σταθερότητα. Πρωτοβουλίες νέας αναθεώρησης μπορεί να αναληφθούν μόνο εφόσον ορισμένες επιμέρους συνταγματικές ατέλειες αποδεικνύονται στην πράξη, ουσιαστικό εμπόδιο αυτού του εκδημοκρατισμού και της ανάπτυξης του κοινωνικού κράτους και εφόσον υπάρχει ευρύτερη λαϊκή συνέναιση.

Με την αναθεώρηση του Συντάγματος του 1986 και με την αναθεώρηση του Κανονισμού της Βουλής του 1987, τα πολιτικά κόμματα απέκτησαν στο κοινοβουλευτικό σύστημα τον ουσιαστικό τους ρόλο. Ιδιαίτερα το τρίτο κόμμα και γενικά τα μικρά κόμματα, από την κοινοβουλευτική αφάνεια, βγήκαν στο πολιτικό προσκήνιο των κοινοβουλευτικών πραγμάτων με καθοριστικής σημασίας πολιτικό ρόλο. Η κοινοβουλευτική αυτή ανάδειξη του ρόλου των κομμάτων φάνηκε ήδη στις τελευταίες εξελίξεις.

Με την ενίσχυση του ρόλου του Κοινοβουλίου και των πολιτικών κομμάτων που το συνθέτουν, ενισχύεται συγχρόνως και το κόμμα ή τα κόμματα της κυβερνητικής πλειοψηφίας και κατ' επέκτασιν ο ρόλος της κυβέρνησης. Τούτο, κάτω από ορισμένες συνθήκες, ιδίως στην περίπτωση μονοκομματικής κυβερνητικής πλειοψηφίας, μπορεί να πάρει αντικοινοβουλευτικές διαστάσεις. Γιαυτό απαιτείται ένα ακόμη βήμα εκδημοκρατισμού του κοινοβουλευτικού συστήματος: η συνταγματική κατοχύρωση ειδικών κοινοβουλευτικών επιτροπών, οι οποίες θα συνιστώνται και θα λειτουργούν υποχρεωτικά και ανεξάρτητα από τη θέληση της πλειοψηφίας σε κάθε βουλευτική περίοδο. Μέχρι τη συνταγματική τους κατοχύρωση, που απαιτεί αναθεώρηση, μπορεί να καταχρωθούν με τροποποίηση του Κανονισμού της Βουλής. Οι επιτροπές αυτές που θα είναι μόνιμα όργανα της Βουλής, θα ελέγχουν όλα τα ζητήματα, που αφορούν στον τομέα τους, θα δέχονται απευθείας αναφορές των πολιτών, θα προτείνουν λύσεις στη Βουλή και στην Κυβέρνηση, θα διαμορφώνουν κανόνες αντιμετώπισης των θεμάτων και θα ελέγχουν την κυβερνητική πολιτική πάνω στους τομείς για τους οποίους είναι αρμόδιες.

Τέσσερις είναι οι κρίσιμοι τομείς για τους οποίους, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, απαιτείται ο ειδικός κοινοβουλευτικός έλεγχος των επιτροπών:

(α). Η εθνική άμυνα, με όλο το φάσμα των αρμοδιοτήτων, που υπάγεται σ' αυτήν (πολιτικά, στρατιωτικά θέματα, εξοπλισμός, οικονομικά, προμήθειες κλπ.).

(β). Η εξωτερική πολιτική, (εξωτερική πολιτική, οργάνωση και λειτουργία του Υπ. Εξωτερικών και των διπλωματικών υπηρεσιών, διεθνείς σχέσεις).

(γ). Η εφαρμογή των συνταγματικών εγγυήσεων και η προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Εδώ ο έλεγχος εκτείνεται σε ~~σε όλους~~ σε όλους τους κρίσιμους τομείς της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής, όπου απαιτείται ειδική προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη (στράτευμα, τομείς υγείας, παιδείας, εκχρονιστικών ιδρυμάτων, επικοινωνίες, μέσα μαζικής ενημέρωσης, τύπος, δικαιώματα μεταστάντων, δικαιώματα αλλοδαπών κ.ά.).

(δ). Σχέσεις Ελλάδας και Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Παρακολούθηση και έλεγχος της πολιτικής, που αφορά στις σχέσεις της χώρας και στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών κοινοτήτων με στόχο την καλύτερη επιδίωξη των εθνικών συμφερόντων και την επίτευξη ουσιαστικής ισοτιμίας της χώρας μας.

2. Δημοκρατία και Κράτος

Το Κράτος είναι ένας τεράστιος μηχανισμός εξουσίας που υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον και παρέχει ένα ευρύτατο φάσμα υπηρεσιών στο κοινωνικό σύμολο. Άσκηση εξουσίας, δημόσιο συμφέρον και παροχή υπηρεσιών είναι αλληλένδετα. Δεν νοείται στο σύγχρονο κράτος άσκηση εξουσίας, που δεν υπηρετεί το κοινωνικό σύνολο, ούτε δημόσιο συμφέρον, που δεν είναι συμφέρον του κοινωνικού συνόλου.

Εκδημοκρατισμός του Κράτους σημαίνει δύο πράγματα:

(α) Διαφάνεια των διαδικασιών εκπλήρωσης της αποστολής του, ώστε να ελέγχεται πλήρως ο κρατικός μηχανισμός από το λαό, ~~από το λαό,~~ από τον οποίο, αντλεί την εξουσία του. Έτσι εκπληρώνεται το πρώτο σκέλος της δημοκρατικής αρχής, σύμφωνα με την οποία - όπως ορίζει το Σύνταγμα - "όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το λαό".

(β) Εκπλήρωση της αποστολής του, ώστε το κράτος να είναι πραγματικός υπηρέτης των πολιτών, ως ατόμων και του κοινωνικού συνόλου - και όχι μηχανισμός καταδυνάστευσης και γραφειοκρατικής ταλαιπώρησης του λαού. Έτσι εκπληρώνεται το δεύτερο σκέλος της δημοκρατικής αρχής, όπως την ορίζει το Σύνταγμα: οι εξουσίες "ασκούνται υπέρ του λαού και του έθνους".

Το κράτος έρχεται σε επαφή με τους πολίτες του και με τους αλλοδαπούς που προσφεύγουν σε αυτό μέσω της δημόσιας διοίκησης και της διοίκησης των οργανισμών και επιχειρήσεων που ανήκουν στο Δημόσιο.

Ο εκδημοκρατισμός της δημόσιας διοίκησης και του ευρύτερου δημόσιου τομέα μπορεί να επιτευχθεί με ένα ευρύτατο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα που θα έχει ως στόχους:

- (α) την εφαρμογή της αρχής της διαφάνειας
- (β) την εφαρμογή της αρχής της αξιοκρατίας
- (γ) την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και του κύρους των δημόσιων λειτουργιών
- (δ) το σωστό συνδυασμό των αρχών της συλλογικής ευθύνης και της ατομικής υπευθυνότητας
- (ε) την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα, ~~ως~~ βάσεις της παραγωγικότητας της δημόσιας διοίκησης.
- (στ) την ανάπτυξη εμπιστοσύνης ανάμεσα στη δημόσια διοίκηση και στους πολίτες.

Ιστορικοί λόγοι και λόγοι σύνθεσης και διάρθρωσης της ελληνικής ~~κοινωνίας~~ κοινωνίας έχουν εδραιώσει έναν ευρύ δημόσιο τομέα. Η αντιμετώπιση του με αφορισμούς και επικρίσεις είναι και *ανιετόρητη* και αντίθετη στα ουσιαστικά συμφέροντα της ελληνικής κοινωνίας. Μια τέτοια αντιμετώπιση αποβλέπει στην υπονόμευση του κοινωνικού κράτους και την προώθηση του φιλελευθερισμού. Η σωστή θέση είναι: ο δημοκρατικός εκσυγχρονισμός του, ώστε να ενταχθεί αποτελεσματικά στην ανάπτυξη του κοινωνικού κράτους, αναλαμβάνοντας τους παραγωγικούς εκείνους τομείς που εξυπηρετούν το κοινωνικό συμφέρον χωρίς να παρεμποδίζει την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα.